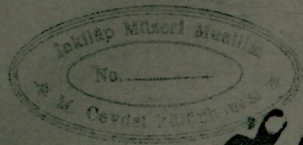

۲۹ اگستوس ۱۹۱۸

صافی : ۵۹

اوجنی جلد

تیکلی محبوعه

نَفِيسِ صَنَعَتِ

تورک صنعتی

اوکندەکی ساحەنەک وسطندە کائیدر . تورکار ایلک نشت ایتدکاری پورلردن پوتون دنیایه استیلاعتلر ، شرقده چینە داخل اولمشلر ، جنوبده هندی تحت اطاعتە آلمیشلر و نهایت غربی آوروپاک قبوسته . تا ویانه اوکرینه قدر گلشلردر .

سوزی اوزاعتمق ایچون اک اسکی تورک آثار صنعتتہ عالم اساسانہ کیریشیم : آوستریا - مجارستان - امپراطورانی داخلندہ مجارستانک « نانی - سنت - میقلوش » نام اراضیسنده آتیلا دقینمی عنوانی طاشیان برخزیه بولنقددهدر . بوخزیه ناک نه اولدینی شمدیه قدر آکلاشیلاماشدی . بو خزیه به عالم خالص آلتونن معمول ۲۳ عدد وازو اوزرنده کی بر طاق خصوصی اشارتک اسکی بر تورک یازیسی اولدینی صولک زمانلرده کشف ایدلش ومسله بوسورنله تنور ایدلشدر . بو صنعت اثرلری وجوده کتیرنلر صاف معادنک میذولیتی ایله مشهور اولان الککات

برتورک صنعتی موجودمیدر ؛ تورکارک کوچیه ووحشی پنیجیلردن عبارت بر ملت تانی ایدلسی ، وپوتاقینک جنکاورلکاری پتون دنیاچه معلوم اولان محمود غزنوی ، طغرل بک ، آلب آرسلان ، ملک شاه واورخانک اولادلری ایچون دوشرو اولدلق قبول ایدلسی تورکارک ابداع قابیلندن شروم بر ملت اولدلق طانیمه سنه سبب اولمشدر .

حالبوکه مختلف صنعتلرک مداخله سی ایله مبدع بر صنعت وجوده کتیرمک ، اجنی صنعتلری بر مقلد ومتوسط اولدلق دکل ، بالعکس اونلری کندی مزاج وروحنه کوره د کیشدیرمک خصوصنده پوکسک برقابلیتی اولان ملنلر آره سنده ، تورکارده مهم بر موقع اشغال ایدلر .

تورکارک ایلک نشت ایتدکاری آلطای واورخون ساحه لری آوروپا آسپاسینک کوبکننده وایچ پوپوک مذیت دائره سنک ، چین ، هند و آوروپا آسپاسینک

یقین زمانلره قدر - حتی پوکون بیله - آرزوچ منور بر ذات تورکارک تاریخ ، عرق وحرثی حقنده نصل حقیقی معلومانه مالک دکلسه ، دنیایک اک پوپوک واک حشمتلی حکومتلری نی تأسیس ایدلرک تورکار اولدینی حقنده میردایدیلان افکار ومطالعات نصل بک چوقلری عنندنه بکی وشایان حیرت برشی اولدلق تلقی ایدیلیرسه ، تاریخ صنعتده تورکاردن بک آرزوچ ایچکده وحتی بالذات اسلام صنعتک منتبعلری طرفندن اجرا ایدیلان تدقیقات وتنبعات بوخصوصده جان هیچ اساسلی معلومانه استناد ایلهمه مکدهدر . تاریخ سیاسی به عالم وقایع اولدلق مضبوط اولدینی حالده تاریخ صنعت اصلا انکشاف ایدمه مشدر . اتنج ایچنده بولندوغرحرب بوخصوصده واسع بر افق کشاد ایتدیکندن تاریخک بوشعه سنده اجرا ایدیله جک تدقیقلرده تدربیحی اولدلق تکامل بولی تعقیب ایدمیه جکدر .

شکل ۲ - سولرفان ؛ بیک بودا معبدینک ایچی

نانی سنت میقلوشده بولونان آلتون قابلی

شکل ۱ (ب)

شکل ۱ (آ)

صنعتك خصوصى برصورتده افادهسى قابليتى پوآمارده كوردبكمز كى عين صنعت قاعدهلرني نوركارك ياشيش طرزى ايله قوی ودرونی بر اربابلی اولان ديكر صنعت شعبهلرندهده بولورز. تورك، آتی هیچ بر زمان بندن آيیرمدينی كی چادرده اولك

شكل ۳ - بهزءملك، معبد، دیوار رسمی

حائنده الكز یزاده اهمیت وبردکی بر مادهدر. نوركار آره سنده صنعت نسجهك فوق اعاده انشار ایلش بولمسی توركچادرلرنيك فوق اعاده قیمتهار و زنکین بر صنعته زمین تشکیل ایشدکلرنی وزمینك منادی اولورق خالیر ايله ستر ایدلرکینی فرض ایشدیرمکدهدر. اسکی تورك دورینك بو صنعت شعبهسنة عائد اصل نمونهلر بالطبع موجود دکادر. بونکله برابر توركارك ایلک اویغورلاشدقلری اورته آسیا ساحهلرنده کشف ایدیلان بر طاق آثار تورك صنعت نسجه و تزییناتك وقتيله اکتساب ایشدیک اهمیت و قیمت واضعأارائه انکدهدرلر. (نورفان) دهکی چوقور معبد ومناسیر (شكل ۲)

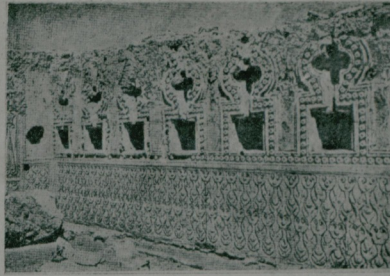
یالکز چادر شکلنده بنا ایدیلکله قلیهرق ترسجات و تزییناتی چادر قاشنك قیورینی والتوالرینی عینيله عکس ایشدیرمکدهدر. (بهزءك) دیوار ترسیاتندن اولوب بوراده مقطعی کوسترین لوحه (شكل ۳) بر چادری تصویر ایلکدهدرکه خیالی بر البسهنی لابس، صاچاقی بر خالی اوزرنده دیز چوکش بر آدم طرفندن بورابه نه صورتله تقدیمده بولندینی ارائه ایلکدهدر. بوراده شرق آسیا تأثیراتی بارز برصورتده موجود اولهیله جکندن ایلک خرسیتیانق عصرلرینه قدر رجوع ایدن بو بوکامائل تصویراتی یالکز طرز نسجک زنکینلکی وصاچاق نمونهسی نقطه نظرندن تدقیق انکله قالمالی، بلکه الك اسکی خالی نمونهلرنی ده تدقیق ایلدیر.

رسملرده حائر اهمیت اولان قسم بالخاصه اشكال تزیینهدر. مثلاً صولده کیک بوبوك برقیمت صنعتکارانه به مالکدر. بوراده معدنه انخا و برلسی، سططح انچابنده پوش بر قلیلسی ویا ایشلنهسی سایه سنده صنعت اوقدر کوزهل وایچه بر طرزده افاده ایدلشدرکه صنعتك بودرجه سته انجی زمانیزده اوروپا یوکسه له بیلمشدر.

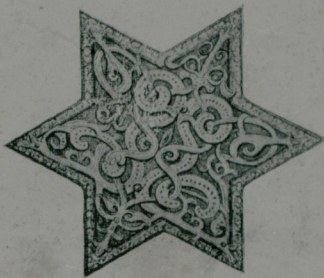
عصرلرجه دوام ایدن بو حرثه استناد ایدن بر

شكل ۶ - آغرا. محمود غزنویك اشخاب قلیسی

شكل ۷ - سامرا، سرای

شكل ۶ - (ب) آغرا. محمود غزنویك اشخاب قلیسی

تورك آلتن ایشیلریدر. پوایشیلر مهاجرت افوام دورنده بونون آوروپاده انشار ایدن پك اسکی - حتی تاربخدن اولکی دوره لره قدر واسل اولان - بر صنعت معدنیه نی صنعتلرینه اساس اولورق قبول

شكل ۷ - رادقان. تربه قبهسی

ایشلشدر. بوراده مذکور خزینه دن ایکی واژو ارائه ایدیبورم. (شكل ۱، ۱، ب). پوواژولرده منقوش عتلف صنعت عیطلرنيك مختلف موضوعه لری (Motif) چین آژدر رسملری، حیوانلرک یکدیگرکی ايله اولان مجادلاتی تصویر ایدن عجم شکاری، اساطیری هندصورتلری و یونان طرزنده بر طاق ترینات اسکی آسیا صنعته واقف بر ذات ایچون پك زیاده نظر دقتی جالیدر) مثلاً «واژوستك قولدهکی ترینات یونانی تریناتندر. ب واژوسنده اورمه چارچوبی بر مدالیون دروننده معدنی بر زرره ايله مجهز، آياقلرینه چیزمه کچیرمش صقالی بر آدم کورولمکدهدر. بو آدم بر اسیری کندینه طوغری چککدهدرکه بو اسیر یارکیر قوشومنده باش آشاغی صاریق اولورق باغلی اولان بر آدمک طالعه اشتراکه حاضر لاتفدهدر. بو صنعت صرف ملی اولوب اجنبی نمونهلری اساس انخا ایلدیکندن بزه بر آز ساده و عجمیه کی کورولور. معماییه بورسملری تدقیق ایشدیکمز زمان یونان آثار صنعتده رؤیت ایشدیکز طبیعت یاقینلق وعضوك ترسیبندکی نقطه نظره مقابل بونلرده بر طاق قانونلر موجود اولدینی مشاهده ایدیلورکه بو قانونلر دهازیاده تحکیم و تفصیلانده چهره لك اکتساب ایشدیک خطوط وجهیهنی، نمونیت واشسترازی واشکالده بررچیره دروننده تزیینی تقسباتی سائر شیلره تقدیم انکدهدر. صورت اعتباريله بکنمدهکمز

بو تزییناتك ، آلی صیوا تزییناتك لك زیاده رواج بولینی اورتی آسیا تورك محیطه عائد اولدینی بولرك ترك ایندیگی مالزیه ایله بالخاصه آلی صیوا تزییناتی و کشتیلرینه خاص موضوعه و تقییدن آکلاشدیرقدرد.

توركر بو آلی صیوا تزییناتی بالخاصه طوغله دیوارلرده زینت مقامنده استعمال اولمیشلرد . بو تزییناتك اسلام مملکتلرینده ایلک تورك - اسلامی اولارق حکمدارلق ایندین صدره کی بنی طولون زماننده طقوزنجی و اونجی عصرلرده فوق العاده بر خصوصیت و اهمیت کتساب ایستی ، بوضعتك توركر طرفندن نشر و تعیم ایدیلدیکی اثبات ایدیلور (شکل ۵) . بو شکل صنعت ، تورك این طولون طرفندن (قاهره) ده شرق غوغسته کوره انقا ایدیلان بویوك جامعك کمر و پنجره چرجوهرلنده باشدن باشه - کشفك آلی صیوا اولورق - موجودد .

مصرلیلر ابتدا موقت اولورق شرق عناصر صنعتك مملکتلرینه طوغریدن طوغریه توركر طرفندن ادخال ایدیلدیکنه شاهد اولورلرکن بالذات شرق اسلام مملکتلرینده مهم حادثلر جریان ایدیوردی . مشهور عمود غرنوی ، حدودلری ایراندن هندستانه واورته آسیانك ایجریلرینه قدر اوزانان بویوك بر حکومت تشکیل ایتشدی . افغانستانده کی (غزنه) شهریه - که عمودك پاتختی ایدی - زینت و برهن بویوك صنعت ایدلرندن ، سرای و جامعلرندن بویون پك آزی باقیدر . بزم بو خصوصدك معلوماتز ایسه مع التأسف پك جزویدر . بوراده (شکل ۶) یالکز برایکیلریر قیازنه سنی کوستردیکم خارق العاده یونتمش تحت بر قیو شمعدیلک باقی قالان یکانه صنعت ایدیمی اولوب ، معافیه توركرک حیات سیاسی - لرینک داهایا باشلانمچند اسلام صنعتی ایچون نه درجه مهم برعامل اساسی اولوقلری اراتنه به هر حالده کانیدر . بو قیو اوزردنک تزیینات نقطه نقطه ویا پارچه حالده شرید کی اوزانان فدانلردن ماعدل اصل خرما دالری شکندنه حلزون و صاجافردن مرکیدر . بو نوع تزییناته اولاقیم توران ساحه سنده

دورنده نصل بویوك رولار چورمشرلرسه صنعت ساحه سنده پك بویوك آثار صنعت وجوده کیمیشلرد . (سامارا) ده (شکل ۷) دیوارلره رسم ایدیلن برطاق تزیینات (décoratif) ظهور ایتشدر .

شکل ۸ - طوس . تره

شکل ۹ - سلطانیه . سلطان عمود اولجاشونك تره سی

توركر آقین ایدرك آسیانك بویوك حرث مرکز لرینی فتح و استیلایله اونیورلاشمه باشلادقاری زمان آرتق چادر حیاتی ترك ایدرك ثابت بنلاری قبول ایتمک مجبور اولدیلر . توركرک کوچمه لکدن مدنیلیک استحاله دورینه تصادف ایدین سکرنجی عصرک ابتداسنه عائد اولورق

اورخونده برطاق - مزار - طلش لری ظهور ایتشدر . بوطالشر اوزرنده موجود اسکى تورکيه وچینجه کتایه رلر وقتیه توركارك اجنی مدنیلری نه صورته قبول ایتدک لری واجنی تیلیک سنی پك چاپوق تقدیر ایتدک لری کوستره ن ملی طویعو صاحی اولوقلری اثبات ایلمکده در . کتایه لر دن برنده شوبله یازلشدن : « ای تورك ! او طرفلره کیدرسك تیلیک ایله صاریلاق محو اولورسك . فقط اونه کی مملکتنده قایلر و کالرون چیقارمق ایله قناعت ایدرسك ، اگر قیمتدار شیلره مالک اولمقوله برابر قید و اندیشه دن نه ازا ده اولان او توکن مملکتنده اولورورسك او زمان ملت برلکی محافظه ایتش اولورسك ! » توركارك قورقدینی بو تیلیک کادی . فقط اولرك سجه لری دائمًا محفوظ و مصون قالدی . توركارك اوتهدنیری اوزاق مدینت جریانلرینک ناقی و بوتون معناسیله قوزمو بولیت و بالنتیجه برطاق خارجی تأثیراتی مص ایتك قابلیتنده اولوقلری دوشونیورسه ، توركارك سجه لرینک مصون و محفوظ قالسی کیفیت پك زیاده بر اهمیت کسب ایتش اولور . توركار ملی خصوصیتلری محافظه و اثرلرینه دائما کندی ملی روحلری انطباع ایتدیرمک ایله برابر ضبط ایتدک لری برلرده کی عملی صنعتی بتون قوتلری صرف ایتك صورتیه بویک مملش لرد . توركارك صنعت معدنیه و نسجه ده وجوده کیمردک لری تزیینات و ده قورلر بویوك بر خصوصیت مالکدر . اسلامیتك منع ایتدیگی غرب ، شرقی و جنوبی آسیانك بر اسلام صنعتی وجوده کلمسته لك زیاده خدمت ایدن ، توركار اولمشلردر . اسلامیتدن اولکی دورلره عائد آله کچن تورك آثار صنعتك موجودیتنه حیرت ایدله میلد . توركار سیاست ساحه سنده عباسیلر

ایله معاینه ایدیلجک اولورسه تورکاردهکی خیاک نه مبدع بر قوت محصول اولدنی پک چاقوق آکاشیلور. بونکله برابر تورکار ایله نظرده بر جادر تأثیرینی ویرهن یو صنعت آبدمنی او صورتله وجوده کتیرمشر و جادر شکلی بنون التوا وقیوریتیلری ایله معماری به او صورتله تطبیق ایشلردر که حد فائنده نفوذ

ایله کشف ایدیلان طوق آتارده تصادف ایدلش و بعده یوز قیرلرده او طوران تورکار طرفدن بالعموم تورک صنعتلرینه ادخال ایدیلرک پک زیاده تعیم ایشلدر. (آرابه سک، عرب طرزی) نامی آتنده اسلام تزییناتلرک مهم عاملی اولان تزیینات معماریهک تشکله بالخاصه بو طرز تزیینات سائر

جریانلر ایله برابر اساس تشکیل ایشلدر. آرابه سک طرزه عائد موضوعلردن برنی بنای اولوب یاراعه بکزه بن بر شکال اولجیلدن یکی یارافلر آریلوو یاخود ایک یاراق ساق برله تورک مشرکا بر یاراق حصوله کتیررلر.

تورکارک کوسر دکری قدرت و مهارت صنعتکارانه ایله انطباع ایشلردکری تورک روسی اسک زمانلر دهری متعدد تأثیرات تحتیده برطاق تحولات و تبدلات معروض فالش اولان تزیینات (ornement) دن دها

زیاده معیاریه موجوددر. تورکار بالخاصه معماریه ضبط انجش اولدقلری تمکینرک وساطتی استعمال ایدلرک کندنی ملی غننه لرینی صنعت اثرلرند جانلی اولدوق انطباع ایشلرک موقوف اولشلردر. (شکل ۷).

شکل ۱۳ - (آ) . اسفهان . مسجد جمعه

شکل ۱۰ - سمرقند. شاه زنده تره بی

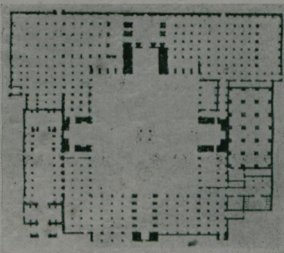
شکل ۵ - قاهره . بنی طولون جایی

صنعتکارانه اولورسه اولسون بر آبدمن قیمتی حائر اولامیان نسج صنعتی معماری ایله سراج ایدلش یوکک رغااً معماریک روسی تأملیه محافظه ایدلیکندن بوئر بویوک بر صنعت آبدمنی اولدوق یوککمشدر. بو نوع یوکک مبنی و ایدات وجوده کتیرک انجون تورکارده موجود درونی فرط انهماک اولرله

خاص بر وصف اولوب آتیده کوره کچمز وجهله ملی قوتلرینه بوتون معناسیله صاحب اولدقلری مشعش دورلرند داتما هر شیدن اول بو ارزولرینی تطمین ایتک ایسته مشلر و وجوده کتیر دکری آتارده اجنبی عنصر و صنعتلرینه کندنی ملی روحلرینی ویردرک اولنری یکی بر شکله سوقشلردر. مشهور امام غزالیلرک اسمنه هر یو ط اولان (طوس) دکره مشهور تره (شکل ۸) بو خصوصده مهم برتدقی ساحه بی تشکیل ایدر: دیوارلرک Pilastre و حجره لر ایله تسلسل ایلی

قسماً یونان صنعت معیاریه سنده موجود وجهله تقسیماته - که یوکک ساسا لیر زماننده تصادف ایدیلور - و قسماً ده دها اسک غننه عائددر.

شکل ۱۳ (ب) مسجد جمعهک پلانی

بوراده آرمه سوقولان برطیل اعانه سیله مکمی بر برناک اوستنه او طور تیلان قبه ده کی وضوح و صنعت فاع برملک روحندن چیدمبنی اولونیه کوسر مکدهدر. (مابعدی وار) آتایمدهن مده جی : احمد جمال

هاری غنره

ویانه دارالفنون صنعت تاریخچی انستیتوسی معارف

شکل ۱۲ - قاهره ده خلیفه تره لر